

УДК 378.147:327-051(02)

DOI: 10.36550/2415-7988-2024-1-214-12-17

БАЛАНУЦА Олександр Олександрович –

доктор педагогічних наук,

Заступник Міністра оборони України з питань європейської інтеграції

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-3470-9486>email: balanutsa.alex@gmail.com

МІЖПРЕДМЕТНІ ЗВ'ЯЗКИ У ПРОФЕСІЙНІЙ ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ ДИПЛОМАТІВ

Одним із головних завдань професійної підготовки є навчити майбутнього дипломата інтегрувати знання, одержанні в суміжних курсах, знаходити шляхи реалізації міжпредметних зв'язків цих знань у майбутній професійній діяльності. Тому питання інтеграції знань у процесі професійної підготовки дипломата, ефективного використання міжпредметних зв'язків під час формування найважливіших професійних якостей у майбутніх дипломатів набувають актуального характеру.

У статті розкрито значення міжпредметних зв'язків у професійній підготовці майбутніх дипломатів.

Встановлено, що формування готовності майбутніх дипломатів до професійної діяльності дуже тісно пов'язане з інтеграцією знань, використанням міжпредметних зв'язків. Підготовка майбутніх дипломатів і сучасні дослідження в галузі міжнародних відносин мають багато в чому міждисциплінарний характер і включають, окрім традиційних, екологічну, соціологічну, психологічну, культурологічну та інформаційно-технологічну складові.

Саме міжпредметні зв'язки сприяють інтенсифікації освітнього процесу, більш об'ємному сприйняттю інформації. Процес навчання є синтезом, міжпредметною інтеграцією предметів загальноосвітнього та професійного циклів. Використання міжпредметних зв'язків дає можливість формування у студента цілісної уяви про проблему, дозволяє перейти від ізольованого розглядання різноманітних явищ та процесів до їх взаємопов'язаного комплексного вивчення.

Професія дипломата узагальнює досвід людської діяльності за тривалий історичний період, є квінтесенцією таких спеціальних наук як історія та міжнародні відносини, економіка і право, країнознавство та мовознавство тощо. Тому для більш ефективної підготовки майбутніх дипломатів необхідно розвивати інтегроване навчання з опорою на міждисциплінарні зв'язки.

Встановленню зв'язків між окремими предметами спеціальних дисциплін сприяє вирішення виробничих завдань. Реалізація ідеї «взаємопроникнення» дисциплін одна в одну націлює тих, кого навчають, на «наскрізне» застосування знань, умінь та навичок, яких вони набули під час вивчення інших предметів, сприяє формуванню наукового світогляду майбутніх фахівців, активізує їх мислення, покращує методологічну основу.

Особливої уваги потребує питання включення гуманітарних знань в освітні програми, розробки дидактики та високоефективних засобів діагностики, які б відповідали перехідному періоду суспільства, сприяли формуванню знань і громадянських навичок, які відповідають змістові сучасних процесів в Україні та світі.

Взаємодія різних наук та наукових дисциплін, тісний контакт різних систем знань та їх елементів забезпечує акумулювання нових ідей, відкриває перспективи формування принципово нового знання.

Ключові слова: міжпредметні зв'язки, професійна підготовка, майбутні дипломати.

BALANUTSA Oleksandr Oleksandrovych –

Doctor of Pedagogy Sciences,

Deputy defense minister of Ukraine for European integration

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-3470-9486>email: balanutsa.alex@gmail.com

INTERSUBJECT CONNECTIONS IN THE PROFESSIONAL TRAINING OF FUTURE DIPLOMATS

One of the main tasks of professional training is to teach the future diplomat to integrate knowledge acquired in related courses, to find ways to implement interdisciplinary connections of this knowledge in future professional activities. Therefore, the issues of integration of knowledge in the process of professional training of a diplomat, effective use of interdisciplinary connections during the formation of the most important professional qualities of future diplomats are becoming urgent.

The article reveals the importance of interdisciplinary connections in the professional training of future diplomats.

It was established that the formation of the readiness of future diplomats for professional activity is closely related to the integration of knowledge, the use of interdisciplinary connections. The training of future diplomats and modern research in the field of international relations are largely interdisciplinary in nature and include, in addition to traditional, ecological, sociological, psychological, cultural and information technology components.

It is interdisciplinary connections that contribute to the intensification of the educational process, to a more voluminous perception of information. The learning process is a synthesis, interdisciplinary integration of subjects of general education and professional cycles. The use of interdisciplinary connections makes it possible for the student to form a holistic idea of the problem, allows to move from isolated consideration of various phenomena and processes to their interrelated complex study. The profession of a diplomat summarizes the experience of human activity over a long historical period, is the quintessence of such special sciences as history and international relations, economics and law, country studies and linguistics, etc. Therefore, for more effective training of future diplomats, it is necessary to develop integrated training based on interdisciplinary connections.

The establishment of connections between individual subjects of special disciplines is facilitated by the solution of production tasks. The implementation of the idea of "interpenetration" of disciplines into one another aims those who are taught to "end-to-end" application of knowledge, abilities and skills that they acquired during the study of other subjects, contributes to the formation of the scientific outlook of future specialists, activates their thinking, improves the methodological basis.

Particular attention needs to be paid to the inclusion of humanitarian knowledge in educational programs, the development of didactics and highly effective diagnostic tools that would correspond to the transitional period of society, contribute to the formation of knowledge and civic skills that correspond to the content of modern processes in Ukraine and the world.

Interaction of various sciences and scientific disciplines, close contact of various systems of knowledge and their elements ensures the accumulation of new ideas, opens up prospects for the formation of fundamentally new knowledge.

Keywords: *interdisciplinary connections, professional training, future diplomats.*

Постановка та обґрунтування актуальності проблеми. Нове міжнародне середовище і відмінні від попередніх умови національного розвитку поставили перед Україною завдання підготовки дипломатичних кадрів, котрі в інтелектуальному, соціокультурному і професійному відношенні відповідали б реаліям сучасного світу. Зрощення нової формації політиків, дипломатів – завдання сучасної української системи освіти, від виконання якого залежить не просто благополуччя тих, хто отримує якісну освіту, але й уся подальша доля нашої держави і суспільства, їх культурно-цивілізаційний, історично-формаційний вибір.

При підготовці дипломатів потрібно розуміти, що ми готуємо специфічні кадри, які мають часом контрастувати з дипломатами інших країн, які традиційно належать до елітарних кіл і мають блискучу освіту. Завдання дипломатичної освіти підготувати не тільки належного рівня фахівця, але й особистість, яка б гідно відстоювала інтереси країни та представляла її на міжнародній арені.

Одним із головних завдань професійної підготовки є навчити майбутнього дипломата інтегрувати знання, одержані в суміжних курсах, знаходити шляхи реалізації міжпредметних зв'язків цих знань у майбутній професійній діяльності. Тому питання інтеграції знань у процесі професійної підготовки дипломата, ефективного використання міжпредметних зв'язків під час формування найважливіших професійних якостей у майбутніх дипломатів набувають актуального характеру.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Окремі аспекти професійної підготовки майбутніх дипломатів в Україні та зарубіжжі стали предметом дослідження вітчизняних науковців (Н. Бідюк, В. Вишпольська, А. Зленко, К. Істоміна, М. Клепар, Н. Ластовець, Г. Матвеев, Л. Отрошенко, О. Тарасова, О. Тищенко-Тишковець, В. Третько та ін.); теоретичні, методичні, організаційні та практичні засади модернізації цієї підготовки у закладах вищої освіти (Л. Богуш, О. Григор, Б. Гуменюк, К. Долгош, П. Клімкін, С. Корсунський, В. Копійка, М. Мальський, Ю. Мороз, О. Опанасюк, О. Пушкін, Ю. Палеев, Н. Тимошенко, Т. Чебикін, В. Ціватий та ін.). Однак проблема професійної підготовки майбутніх дипломатів на основі міжпредметних зв'язків у науковій літературі досліджено недостатньо.

Мета статті – визначити значення міжпредметних зв'язків у професійній підготовці майбутніх дипломатів.

Виклад основного матеріалу дослідження. Зважаючи на те, що сьогодні підготовка майбутніх фахівців до професійної діяльності оцінюється не лише результативністю фахового становлення, а й ефективністю особистісного зростання студента під час освітнього процесу в закладах вищої освіти, важливим у їхній підготовці є зміст підготовки та педагогічний інструментарій [1, с. 178].

В. Кремень вважає, що за своєю суттю навчання має бути зорієнтованим на те, щоб студенти здобували фундаментальні знання з основних предметів; що слід розвантажити навчальні курси від надмірної інформаційної складової, яка в наш час динамічно змінюється [7; 8].

Сьогодні колишні уявлення про зміст освіти майбутніх дипломатів, орієнтованої переважно на вузькопрофесійну підготовку фахівців, на екстенсивний підхід до її формування, вступили в суперечність із потребами в фахівцях нового типу для дипломатичної служби. П. Клімкін підкреслює, що «сучасний дипломат – це, по суті, нова професія, яка суміщає в собі десятки інших... це й аналітик, і політик, і іміджмейкер, і перекладач, і блогер та, можливо, останній у сучасному світі „універсал”» [6].

Зміст навчання майбутніх дипломатів не обмежується знаннями, вміннями і навичками, а включає два важливі компоненти:

– інформативний, засвоєння якого дає студенту можливість орієнтуватись у надбаннях попередніх поколінь та необхідну «над професійну» підготовку; знання, уміння та навички трактуються як об'єкт засвоєння;

– діяльнісний, засвоєння якого дозволить студенту використовувати теоретичні надбання та «над професійні» знання для розв'язання конкретних виробничих цілей; знання, вміння і навички розглядаються як спосіб діяльності, спрямованої на розвиток творчого потенціалу студента.

Важливо так перетворити освітній процес, щоб ці компоненти взаємодіяли, і процес засвоєння інформації відбувався паралельно з творчою діяльністю.

Дипломати повинні володіти необхідними функціональними знаннями, професійним мисленням, спеціальними вміннями та навичками, керуватись у своїй професійній поведінці демократичними і гуманістичними цінностями, затверджувати й захищати ідеї правової держави, постійно знаходитись у процесі творчого пошуку та саморозвитку.

Перспективним, на нашу думку, є відбір змісту освіти з орієнтацією на прогностичну модель дипломата: спочатку створюється сама модель, що відображає специфіку діяльності й підготовки майбутнього дипломата, а потім проектується специфічне освітнє середовище закладу освіти, у якому він формується як особистість і професіонал [2, с. 117].

Проектуючи зміст дипломатичної освіти, необхідно орієнтуватись на стратегічні важелі модернізації дипломатії. Тут слід виділити насамперед ті, що визначають зміст оновлюваної праці дипломата. По-перше, заклад вищої освіти повинен стати важливим чинником гуманізації суспільно-економічних відносин, формування нових життєвих установок особистості. По-друге,

потенціал освіти потрібно повною мірою використовувати для консолідації суспільства, збереження єдиного культурного простору, подолання соціальних конфліктів. По-третє, дипломатична освіта повинна сприяти, зауважує О. Григор «формуванню професійної еліти, підготовки політиків нової формації» [3, с. 313].

При проєктуванні змісту освіти важливо передбачати, яким має бути фахівець у світлі тенденцій, що склалися. У цьому випадку вимоги до здобувача і змісту його підготовки динамічно проєктуються в майбутнє. В іншому випадку визначаються прогностичні кваліфікаційні вимоги до спеціаліста та змісту його підготовки незалежно від сформованих у минулому та сьогоденні тенденцій. На якій основі можливе таке випереджаюче проєктування? Відповімо так: щоб спроектувати глибокі якісні зміни в змісті професійної освіти дипломатів, необхідний взаємопов'язаний ретроспективний та перспективний аналіз змін у соціумі: в організації та змісті праці дипломата, у змісті та особливостях підготовки майбутніх дипломатів.

Випереджувальне проєктування може здійснювати фахівець, який володіє наукомісткими, мобільними, методологічними знаннями. Такі знання відкривають простір для бачення суті проблеми, дозволяють установити взаємозв'язки з іншими аспектами проблеми, формулювати гіпотези, знаходити, описувати, інтерпретувати та систематизувати отриману інформацію.

Фахівець з міжнародних відносин повинен мати: професійні знання, бути переконаним у їх соціальній доцільності й корисності, вміти застосовувати їх у своїй професійній діяльності, всебічно нарощувати професійні знання з міжнародних відносин, які формуються із всебічних і глибоких знань з історії та теорії міжнародних відносин, світової економіки та економіки України, основних принципів і тенденцій розвитку міжнародних відносин, розуміння процесів їх реалізації, бути впевненим у цих знаннях у процесі здійснення своєї діяльності, майстерно уміти користуватися повним арсеналом засобів і прийомів під час вирішення будь-яких питань зовнішньополітичного характеру.

Дипломат повинен мати відповідний рівень політичної, етичної та загальної культури: мати сформований світогляд як систему знань про навколишній світ і своє місце в ньому, про можливість реалізації в умовах сьогодення своїх життєвих програм; сформоване філософське, економічне, правове мислення; він повинен розумітися на проблемах ринкової економіки, соціальних, національних, етнічних процесах розвитку суспільства, в питаннях зовнішньої політики України та інших держав, міжнародно-правових зовнішньоекономічних відносинах між державами; знати закономірності та особливості формування культур інших народів, брати участь у громадському житті.

Фахівець дипломатичної сфери повинен мати широку ерудицію і високий рівень культури, розуміти національно-державні інтереси України, забезпечувати їх у своїй професійній діяльності. Від

нього вимагають: вдосконалювати фахову майстерність, постійно поповнювати свої знання, розширювати світогляд, вміти застосовувати свої знання на практиці, вільно володіти державною та іноземними мовами на високому рівні професійного спілкування. Він повинен добре володіти дипломатичним протоколом та етикетом. Протоколу дотримуються під час переговорів, підготовки угод, прийомів. Крім того, протокол визначає методи, рамки, поведінку та етикет і встановлює правила стосовно офіційного і особистого листування, форми одягу тощо [4, с. 43].

Формування готовності майбутніх дипломатів до професійної діяльності дуже тісно пов'язане з інтеграцією знань, використанням міжпредметних зв'язків.

Інтеграція – це вираження закономірності педагогічного процесу: чим більше зв'язків буде включати педагогічний процес, чим він буде цілісніше, тим розвиток творчої індивідуальності буде більш ефективним. У професійній підготовці студентів значення мають такі групи зв'язків: між дисциплінами загального і професійного циклів; між навчальною і професійною діяльністю студентів; між навчальною, навчально-дослідницькою і науково-дослідною діяльністю студентів; між навчальною і науково-дослідною діяльністю студентів і викладачів; між усіма видами аудиторних і позааудиторних занять, усіма видами практик [12, с. 158].

Сьогодні при підготовці дипломатів робиться акцент в основному на загальнопрофесійні та спеціальні знання. Але майбутнім дипломатам не вистачає знань, що становлять соціальну, культурно-моральну компетентність фахівця. Підготовка майбутніх дипломатів і сучасні дослідження в галузі міжнародних відносин мають багато в чому міждисциплінарний характер і включають, окрім традиційних, екологічну, соціологічну, психологічну, культурологічну та інформаційно-технологічну складові [13, с. 96].

Саме міжпредметні зв'язки сприяють інтенсифікації освітнього процесу, більш об'ємному сприйняттю інформації. Процес навчання є синтезом, міжпредметною інтеграцією предметів загальноосвітнього та професійного циклів. Використання міжпредметних зв'язків дає можливість формування у студента цілісної уяви про проблему, дозволяє перейти від ізольованого розглядання різноманітних явищ та процесів до їх взаємопов'язаного комплексного вивчення [5, с. 64].

Професія дипломата узагальнює досвід людської діяльності за тривалий історичний період, є квінтесенцією таких спеціальних наук як історія та міжнародні відносини, економіка і право, країнознавство та мовознавство тощо. Тому для більш ефективної підготовки майбутніх дипломатів необхідно розвивати інтегроване навчання з опорою на міждисциплінарні зв'язки.

Встановленню зв'язків між окремими предметами спеціальних дисциплін сприяє вирішення виробничих завдань. Реалізація ідеї «взаємопроникнення» дисциплін одна в одну націлює тих, кого навчають, на «наскрізне»

застосування знань, умінь та навичок, яких вони набули під час вивчення інших предметів, сприяє формуванню наукового світогляду майбутніх фахівців, активізує їх мислення, покращує методологічну основу [5, с. 67].

Особливої уваги потребує питання включення гуманітарних знань в освітні програми, розробки дидактики та високоєфективних засобів діагностики, які б відповідали перехідному періоду суспільства, сприяли «формуванню знань і громадянських навичок, які відповідають змістові сучасних процесів в Україні та світі» [14, с. 27–28].

Закцентуємо увагу на необхідності усвідомлення значущості гуманітарної складової освіти дипломата як своєрідного орієнтира «в пізнанні політичного світу та одного з найважливіших чинників стабільності, передбачуваності й керованості нашого суспільства, що продовжує перебувати в перехідному стані» [14, с. 14]. Гуманітарні науки в цілому та гуманітарна складова загальної програми підготовки дипломатів XXI ст. може виступити своєрідним механізмом формування громадянського суспільства і разом із державою розв'язання регіональних глобальних проблем.

Загалом ідеться про певний комплекс цінностей, умінь і знань громадян, сформованих системою гуманітарних наук, які забезпечують їм свідому участь та активну позицію в політичному житті, можливість визначити власні політичні інтереси і зіставити їх з інтересами всього суспільства.

Важливою складовою підготовки дипломата є творча інновація сучасного світового досвіду дипломатичної освіти в існуючій навчальній програмі. Поглиблене вивчення, професійне знання історії, культури, політології, релігієзнавства, інших гуманітарних наук, володіння декількома іноземними мовами, дозволяє дипломату освоїти духовний досвід минулого, порівняти його з особистим досвідом, долучитися до загальнолюдських духовних цінностей [14, с. 17–18].

У документах «Основні напрямки зовнішньої політики України» та «Стратегія інтеграції України до Європейського Союзу» зазначено, що «одним зі стратегічних завдань мовної політики держави є підготовка державних службовців і фахівців, які забезпечують її інтеграційні процеси і обстоюють національні інтереси на міжнародній арені» [11].

У цьому контексті слушною є думка В. Кременя, який акцентує увагу на необхідності здійснення «мовного прориву» в освіті, «адже „глобалізований простір” передбачає не лише „спілкування країни з країною”, а й здатність людини, професіонала до безперешкодного спілкування в іноетнічному і професійному середовищі» [7, с. 7].

В умовах сучасної міжнародної та міжкультурної комунікації зростає роль етнічних, культурно-історичних та соціально-психологічних чинників. Важливим є набуття таких професійних компетенцій, як уміння організувати міжнародні переговори, робочі зустрічі, готувати відповідні проекти документів, збирати та аналізувати

інформацію в країні перебування іноземними мовами. Майбутнім дипломатам необхідно чітко засвоїти норми та правила дипломатичного протоколу, вимоги ділового етикету та вміло застосовувати їх на практиці [15, с. 9]. Не останню роль відіграє вміння оцінювати власні переваги та недоліки, а також особистісні якості своїх партнерів, з якими здійснюється професійна взаємодія [16, с. 15].

Підготовка майбутніх дипломатів повинна бути спрямована на оволодіння знаннями лінгвокультурних особливостей країн, вироблення «функціональних умінь розуміти погляди й думки представників іншої культури, коригувати свою поведінку, долати міжкультурні комунікаційні бар'єри й уникати міжкультурних конфліктів, визнавати право на існування різних цінностей, норм поведінки», – підкреслює М. Мальський та Ю. Мороз [10, с. 266].

Професійна діяльність фахівця з міжнародних відносин буде здебільшого відбуватися у взаємодії з іноземними партнерами, тому іншомовне спілкування є невід'ємною складовою його професійної підготовки і вимагає від нього досконалого володіння державною мовою, іноземними мовами (хоча б однією), сформованої культури ділового спілкування та готовності мислити (сприймати інформацію, обробляти її, робити висновки автоматично) як рідною так й іноземною мовами [4, с. 109].

Процес мовної підготовки дипломата до професійної комунікації розглядається як послідовна і неперервна зміна етапів навчання міжнаціональній взаємодії, у процесі якої студенти оволодівають міжнаціональними знаннями та уміннями професійної комунікації.

Уміння професійної комунікації являють собою дії, які базуються на міжнаціональній теоретичній і практичній підготовці студентів, що виявляються в здатності аналізувати національні особливості мови, використовуючи адекватні мовні засоби, приймати і правильно трактувати національні особливості поведінки співбесідника, толерантно й емпатично відноситись до представників інших країн.

У структурі умінь професійної комунікації можна виділити три блоки: блок когнітивних умінь, який включає мовну й інформаційну складову; блок практичних умінь, який включає мовну й складову; блок оціночних умінь, представлений діагностичною і рефлексивною складовими [16, с. 66].

Вироблення здатності слухати співрозмовника і спостерігати за загальною ситуацією, опанувати методами ділового спілкування й здатністю використовувати особливості місцевої ділової культури країни мають важливе значення для досягнення успішних і результативних підсумків переговорів.

Специфіка іншомовного спілкування полягає в тому, що воно неможливе без знання ментальних особливостей партнерів, норм і правил поведінки та мовленнєвого етикету, які прийняті в їхній спільноті, без умінь їх розуміти та адекватно сприймати.

Змістовний аналіз наукової літератури переконливо засвідчив, що в процесі вивчення іноземної мови у ЗВО особливе місце посідає вивчення фахової мови. Науковці наголошують на різнопланових функціях фахової мови. Вона стимулює навчальну діяльність студентів; забезпечує необхідний рівень володіння студентами фаховою іноземною мовою в ситуаціях професійно орієнтованого спілкування; достатній обсяг вокабуляру, який формується у процесі читання та опрацювання наукової фахової літератури; позитивно позначається на якості знань; розвиває активність, відповідальність та толерантність студентів [4, с. 109].

Підготовку сучасного дипломата неможливо здійснювати без низки нових напрямів, таких, як вивчення психології лідерства, конфліктології, етики професійного спілкування тощо.

Поряд із необхідністю ґрунтовної спеціальної підготовки майбутній дипломат має отримати різнобічну психологічну підготовку, що зумовлено психологічною специфікою життя та праці в умовах тривалого перебування за кордоном у межах «закритого колективу». Належна психологічна підготовка забезпечить йому впевненість у власних силах, урівноваженість, самовладання, здатність переносити інтенсивні емоційні навантаження та зберігати спокій у конфліктних ситуаціях, дискусіях [2, с. 120].

До того ж прийняття багатьох компромісних дипломатичних рішень вимагає суворої дисципліни – самоконтролю, стриманості та ретельного аналізу вихідних даних. Використовуючи знання та професійний досвід, дипломати повинні навчитися нестандартно мислити, бути готовими, за необхідності, переглянути свою позицію. Мудрість, уміння шукати компроміси та дотримання дисципліни є одними із найважливіших професійних якостей дипломата.

З точки зору довгострокової життєвої перспективи треба розвивати у майбутніх дипломатів здатність легко пристосовуватися до нових умов та швидко знаходити і засвоювати нову інформацію. Така здатність, з одного боку, підтримується за рахунок комп'ютеризації, а з іншого – передбачає високий розвиток творчого потенціалу особистості [5, с. 69]. Введення до навчального процесу комп'ютерно-орієнтованих навчальних дисциплін дозволяє реалізувати принцип комп'ютеризації освітнього процесу як підґрунтя теоретичної і практичної реалізації змісту підготовки майбутніх дипломатів.

Взаємодія різних наук та наукових дисциплін, тісний контакт різних систем знань та їх елементів забезпечує акумулювання нових ідей, відкриває перспективи формування принципово нового знання. Сьогодні найважливішим завданням освіти є здатність породжувати інформацію, а не просто її споживати.

Висновки та перспективи подальших розвідок напряму. Наведені вище чинники слід брати до уваги при відборі змісту професійної підготовки майбутніх дипломатів та складанні робочих навчальних планів та програм. М. Кулінич наголошує на необхідності «адекватно, оперативно

реагувати на „плинність міжнародних подій” ... змінюються світові тенденції, а відповідно – і ... наші навчальні програми» ... Дипломатія і міжнародні відносини – це живий організм, тож підготовка кадрів для праці в цій складній сфері вимагає постійного якісного оновлення» [9, с. 34]. Перспективи подальших розвідок напряму вбачаємо у дослідженні механізмів реалізації інтегративного підходу у професійній підготовці дипломатів.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ

1. Балануца О. О. Базові характеристики майбутнього дипломата. *Актуальні питання гуманітарних наук. Міжвузівський збірник наукових праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка*. Дрогобич, 2021. № 41. С. 176–180.
2. Балануца О. О. Теоретичні та методичні засади професійної підготовки майбутніх дипломатів як інтелектуального ресурсу держави: моногр. Харків: Мачулін, 2021. 412 с.
3. Григор О. Гуманітарна освіта як чинник формування загальної культури дипломата-політика. *Гілея. Історичні науки. Філософські науки. Політичні науки*: зб. наук. праць. Київ: Вид-во НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2018. Вип. 137. С. 311–315.
4. Долгош К. І. Формування готовності студентів факультету міжнародних відносин до творчої професійної діяльності: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04. Вінниця, 2009. 247 с.
5. Іванченко Є. А. Формування професійної мобільності майбутніх економістів у процесі навчання у вищих навчальних закладах: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04. Одеса, 2005. 263 с.
6. Клімкін П. Українська дипломатія на перехресті епох. *Дзеркало тижня*. 2017. 16 грудня.
7. Кремень В. Г. Українська освіта в добу глобалізації. *Директор школи, ліцею, гімназії*. 2002. № 6. С. 4–12.
8. Кремень В. Г. Трансформації особистості в освітньому просторі сучасної цивілізації. *Педагогіка і психологія*. 2008. № 2 (59). С. 5–14.
9. Кулінич М. А. Освітня підготовка сучасного дипломата: міжнародний вимір. *Україна дипломатична*. К., 2005. Вип. V. С. 33–40.
10. Мальський М., Мороз Ю. Підготовка фахівців міжнародників в умовах трансформації міжнародної системи. *Вісник Львівського університету. Серія: Міжнародні відносини*. Львів, 2012. Вип. 30. С. 3–8.
11. Про основні напрямки зовнішньої політики України. Постанова Верховної Ради України від 2 липня 1993 р. № 3360-ХІІ. *Голос України*. 1993. 24 липня.
12. Сєрбожнікова Р. К. Формування творчого педагогічного потенціалу майбутнього викладача у процесі професійної підготовки в університеті: дис. ... докт. пед. наук: 13.00.04. Донецьк, 2009. 384 с.
13. Третько В. В. Міждисциплінарний підхід до підготовки майбутніх магістрів міжнародних відносин. *Освіта дорослих: теорія, досвід, перспективи*: зб. наук. пр. Ніжин: видавець П. П. Лисенко, 2013. Вип. 6. С. 94–102.
14. Ціватий В. Г. Дипломатія і підготовка дипломата ХХІ століття: традиції, інновації, моделі. *Науковий вісник Дипломатичної академії України*. К., 2004. Вип. 10. Ч. I. С. 11–31.
15. Шинкаренко Т. І. Дипломатичний протокол та етикет. 2-ге вид., доп. К.: ВПЦ «Київський університет», 2009. 296 с.
16. Якимчук Ю. В. Психологічні особливості інтенсифікації розвитку комунікативних здібностей майбутніх фахівців міжнародних відносин: дис. ... канд. псих. наук: 19.00.07. Хмельницький, 2008. 220 с.

REFERENCES

1. Balanutsa, O. O. (2021). Bazovi kharakterystyky maybutn'oho dyplomata [Basic characteristics of the future diplomat]. *Aktual'ni pytannya humanitarnykh nauk*.

Mizhvuziv's'kyu zbirnyk naukovykh prats' molodykh vchenykh Drohobyt's'koho derzhavnoho pedahohichnoho universytetu imeni Ivana Franka. Drohobych. № 41. S. 176–180. [in Ukrainian]

2. Balanutsa, O. O. (2021). Teoretychni ta metodychni zasady profesiynoyi pidhotovky maybutnikh dyplomativ yak intelektual'noho resursu derzhavy [Theoretical and methodical principles of professional training of future diplomats as an intellectual resource of the state]: monohr. Kharkiv : Machulyn. 412 s. [in Ukrainian]

3. Hryhor, O. (2018). Humanitarna osvita yak chynnyk formuvannya zahal'no kul'tury dyplomata-polityka [Humanitarian education as a factor in the formation of the general culture of a diplomat-politician]. Hileya. Istorychni nauky. Filosofs'ki nauky. Politychni nauky : zb. nauk. prats'. Kyiv : Vyd-vo NPU im. M. P. Drahomanova. Vyp. 137. S. 311–315. [in Ukrainian]

4. Dolhosh, K. I. (2009). Formuvannya hotovnosti studentiv fakul'tetu mizhnarodnykh vidnosyn do tvorchoyi profesiynoyi diyal'nosti [Formation of readiness of students of the faculty of international relations for creative professional activity]: dys. ... kand. ped. nauk : 13.00.04. Vinnytsya. 247 s. [in Ukrainian]

5. Ivanchenko, YE. A. (2005). Formuvannya profesiynoyi mobil'nosti maybutnikh ekonomistiv u protsesi navchannya u vyshchyykh navchal'nykh zakladakh [Formation of professional mobility of future economists in the process of training in higher educational institutions]: dys. ... kand. ped. nauk : 13.00.04. Odesa. 263 s. [in Ukrainian]

6. Klimkin, P. (2017). Ukrayins'ka dyplomatiya na perekhresti epoch [Ukrainian education in the age of globalization]. Dzerkalo tyzhnya. 16 hrudnya. [in Ukrainian]

7. Kremen', V. H. (2002). Ukrayins'ka osvita v dobu hlobalizatsiyi [Ukrainian education in the age of globalization]. Dyrektor shkoly, litseyu, himnazyi. № 6. S. 4–12. [in Ukrainian]

8. Kremen', V. H. (2008). Transformatsiyi osobystosti v osvitu omu prostori suchasnoyi tsyvilizatsiyi [Transformations of personality in the educational space of modern civilization]. Pedahohika i psykholohiya. № 2 (59). S. 5–14. [in Ukrainian]

9. Kulynych, M. A. (2005). Osvitnya pidhotovka suchasnoho dyplomata: mizhnarodnyy vymir [Educational training of a modern diplomat: international dimension]. Ukrayina dyplomatychna. K. Vyp. V. S. 33–40. [in Ukrainian]

10. Mal's'kyu, M., Moroz, YU. (2012). Pidhotovka fakhivtsiv mizhnarodnykh v umovakh transformatsiyi mizhnarodnoyi systemy [Training of international specialists in the conditions of transformation of the international system]. Visnyk L'viv's'koho universytetu. Seriya : Mizhnarodni vidnosyny. L'viv. Vyp. 30. S. 3–8. [in Ukrainian]

11. Pro osnovni napryamky zovnishn'oyi polityky Ukrainy (1993) [About the main directions of Ukraine's foreign policy]. Postanova Verkhovnoyi Rady Ukrainy vid 2 lyupna 1993 r. № 3360-KHII. Holos Ukrainy. 24 lyupna. [in Ukrainian]

12. Ser'ozhnikova, R. K. (2009). Formuvannya tvorchoho pedahohichnoho potentsialu maybutn'oho vykladacha u protsesi profesiynoyi pidhotovky v universyteti [Formation of the creative pedagogical potential of the future teacher in the process of professional training at the university]: dys. ... dokt. ped. nauk : 13.00.04. Donetsk. 384 s. [in Ukrainian]

13. Tret'ko, V. V. (2013). Mizhdystsyplinarnyy pidkhid do pidhotovky maybutnikh mahistriv mizhnarodnykh vidnosyn [Interdisciplinary approach to the training of future masters of international relations]. Osvita doroslykh: teoriya, dosvid, perspektyvy : zb. nauk. pr. Nizhyn: vydavets' P. P. Lysenko. Vyp. 6. C. 94–102. [in Ukrainian]

14. Tsivaty, V. H. (2004). Dyplomatiya i pidhotovka dyplomata XXI stolittya : tradytsiyi, innovatsiyi, modeli [Diplomacy and training of a diplomat of the 21st century: traditions, innovations, models]. Naukovyy visnyk Dyplomatychnoyi akademiyi Ukrainy. K. Vyp. 10. CH. I. S. 11–31. [in Ukrainian]

15. Shynkarenko, T. I. (2009). Dyplomatychnyy protokol ta etyket [Diplomatic protocol and etiquette]. 2-he vyd., dop. K. : VPTS «Kyiv's'kyu universytet». 296 s. [in Ukrainian]

16. Yakymchuk, YU. V. (2008). Psykholohichni osoblyvosti intensyfikatsiyi rozvytku komunikativnykh zdibnostey maybutnikh fakhivtsiv mizhnarodnykh vidnosyn [Psychological peculiarities of intensification of the development of communicative abilities of future international relations specialists]: dys. ... kand. psyk. nauk : 19.00.07. Khmel'nyts'kyu. 220 s. [in Ukrainian]

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

БАЛАНУЦА Олександр Олександрович – доктор педагогічних наук, Заступник Міністра оборони України з питань європейської інтеграції.

Наукові інтереси: професійна підготовка майбутніх дипломатів.

INFORMATION ABOUT THE AUTHOR

BALANUTSA Oleksandr Oleksandrovych – Doctor of Pedagogy Sciences, Deputy defense minister of Ukraine for European integration.

Scientific interests: professional training of future diplomats.

Стаття надійшла до редакції 18.05.2024 р.

УДК 372.862

DOI: 10.36550/2415-7988-2024-1-214-17-25

БИРКА Маріан Філаретович –

доктор педагогічних наук, професор,

професор кафедри диференційних рівнянь,

Чернівецького національного університету ім. Ю. Федьковича

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-2891-0044>

e-mail: marian.byрка@gmail.com, m.byрка@chnu.edu.ua

ПЕДАГОГІЧНИЙ ДИЗАЙН УРОКУ ІНФОРМАТИКИ НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ: СУТНІСТЬ ТА ОСНОВНІ ПРИНЦИПИ

У статті детерміновано сутність та основні принципи педагогічного дизайну сучасного уроку інформатики у Новій українській школі (інформатична освітня галузь).

Поняття «педагогічний дизайн» визначено як діяльність вчителя зі створення педагогічного сценарію (плану-конспекту уроку) та відповідних навчальних матеріалів для учнів, яка реалізується на засадах технологічності, конкретизації мети, форм, методів, засобів, умов і очікуваних результатів навчання, а також передбачає наявність детальних інструкцій для учнів.

Означено, що ефективна реалізація педагогічного дизайну потребує від педагога дотримання понад 20 принципів, що свідчить про складність та багатоаспектність цього напрямку педагогіки, а також обґрунтованості його розгляду як певного виду педагогічного мистецтва.

Виокремлено 12 найбільш важливих принципів педагогічного дизайну, яких вчитель має дотримуватись у ході розробки педагогічного сценарію уроку інформатики у Новій українській школі, а саме принципи: естетизації освітнього середовища,